

GLOBAL POLİTİKÜLTÜR

ERGİN YILDIZOĞLU

Kentsoylu Uygarlık ve AKP

AKP hükümeti döneminde, sol-liberal ve muhafazakâr çevrelerde egemen olan bir söyleme göre, Türkiye’de liberal demokratik dönüşümler yaşanıyor. Adeta AKP Türkiye’nin “yarım kalmış kentsoylu devrimini”, ateşe ve kana gerek kalmadan tamamlıyor.

Ne ki, AKP hükümetinin uygulamaları tüm bu iddiaları yalanlamanın ötesinde, kentsoylu uygarlığı, bu ülkede ne kadarsa o kadarıyla, tasfiyeye dönük bir süreçle karşı karşıya olduğumuzu düşündürüyor.

‘Doğal haklar’, demokrasi ve diğer rejimler

Kentsoylu uygarlığın “eski rejime” karşı mücadele ederken, insanlık tarihine kattıklarının başında, “eşit doğal haklar”, “bireysel özgürlükler” kavramları geliyor: “Doğal haklar”, insanın doğasından, fiziki varlığından kaynaklanan eşit haklardı, ona ilahi bir güç tarafından bahşedilmiş haklar değil. Tüm insanlar bu haklarını kullanarak potansiyellerini, servetlerini, bilgilerini vb.. geliştirme özgürlüğüne sahip olmalıydı. Ancak, bu insanlar hem birlikte yaşıyorlardı (toplumda), hem de ekonomik alanda birbirleriyle kıyasıya bir rekabet içindeydiler (piyasada). Böylece, “doğal haklar”, “bireysel özgürlükler” sorununu, o da bu **özgürlüklerin** (örneğin, servet oluşturma özgürlüğü), **eşitlik** (doğal hakları kullanabilme) ülküsüyle bağdaştırılması sorununu gündeme getiriyordu.

Kentsoylu uygarlık bu sorunu çözmeye başarısız oldu, çelişkiyi yönetmekle sınırlı kaldı (“Komünist hipotez” bu başarısızlığa tepkidir), ama bu arada insanlığa “sivil toplum”, “siyasi toplum” ayrımını kazandırdı. “Sivil toplum”, birlikte yaşamaya (ekonomik etkinlik ve üreme) uygun töreyi, ortak zevkleri, ortak gelenekleri, “özellikleri” yeniden üreten kurumların (devletin ideolojik aygıtlarının-**Althusser**) yaşadığı yerd. Burada kentsoylu uygarlığın, insanlık tarihine, “bireyin özeli”, basının, akademik yaşamın, bağımsızlığı, bilimsel, akılcı, eleştirel, hatta ironiye, karşıt görüşlere açık bireyler üreten bir eğitim sistemi anlayışını kattığını da görüyoruz.

“Siyasi toplum” düzeyindeyse, kentsoylu uygarlık, insanlık tarihine vatandaşlık (dini, etnik farkları aşan bir kimlik) kurumunu, genel oy hakkını, demokratik devlet biçimini kazandırdı. Devletin sınıflar üstü, şeffaf olmayan, adeta kutsal bir varlık olarak algılanması, vatandaşların da yasalar önünde eşit olduğu iddiaları, siyasi yöneticilerin sivil toplumun kurumlarına, özellikle de ekonomik çıkar alanlarına müdahale etmesinin hoş karşılanmaması da kentsoylu uygarlığın getirdiği yeniliklerdendi.

Kentsoylu uygarlık, “bireysel özgürlüklerle” “eşitlik” ülküsü arasındaki çelişkiyi yönetemediği noktalarda askeri diktatörlük ve faşizm gibi otoriter, hatta totaliter rejimler üretti. Demokratik devlet biçiminde, “sivil toplumu” oluşturan, kilise/cami, medya, aile, eğitim sistemi, meslek kuruluşları gibi, “devletin ideolojik” aygıtlarının, devletin doğrudan müdahalesinden bağımsız olduğunu, buna karşılık, faşizmde bu kurumların devletin parçası haline geldiğini görüyoruz.

AKP deneyimi

AKP’nin kentsoylu uygarlığa ait şu dört önemli ilkeyi aşındıran bir iklim yarattı. (1) “Doğal haklar”. (2) Egemenlik “halka” aittir. (3) Devletin sınıflar üstü görüntüsünü koruyabilmek için devleti yönetenler (bu doğal olarak ailelerini de kapsar) maddi kazanç sağlayan etkinliklerden uzak dururlar. (4) Devletin “kutsal varlık” iddiasını koruyabilmek için devlet içi savaşların bilgisi devlet içinde kalır, devlet şeffaflaşamaz.

AKP’nin ısrarla “sivil toplumu” oluşturan alanı, devletin ideolojik aygıtlarını, siyasi denetim altına alma çabaları da kentsoylu uygarlığın “liberal demokratik” geleneğine aykırı bir gelişmedir. AKP’nin özellikle II. döneminde, eleştirilere dayanamaz hale geldiğini, telefon dinlemeleri, internet etkinliklerinin izlenmesiyle “kişi özelinin”, mahreminin, bireysel haklar alanının imha edildiğini, “yandaş” medya üretilmeye, eleştirel yayınların susturulmaya çalışıldığını görüyoruz.

Dahası, AKP’nin devlet bürokrasisini, güvenlik güçlerini giderek belli ideolojiye, inançlara sahip insanlardan oluşturduğu, bu inançların “biyo-politiğini” (giyim tarzı, “haremlik-selamlık”, içki yasağı), yaygınlaştırdığı da (akademik çalışmalarla da desteklenerek) ileri sürülebilir. Eğitimde dinci söylemlerin, davranış biçimlerinin yayılmaya başlaması da kentsoylu uygarlığın bilimsel düşünceye dayalı eğitim geleneğine ters gelişmelerdir.

AKP döneminde, Cumhuriyetin kuruluş “anını” sorgulayan Osmanlıcı söylemlerin canlanmasına, sosyal devletin yerini sadaka ekonomisinin almaya başlamasına bakarak, kentsoylu uygarlık öncesine dönme

özleminin giderek güçlendiği de söylenebilir, hem de liberal entelektüellerin desteğiyle...

erginy@tr.net

<http://erginyildizoglu.blogspot.com>

-- eHaberci --

-- Gizle --

[\[BU BELGENİN ANA SAYFASINA GECİS\]](#)

Garildi 1.0 [Aybim Bilgisayar Tic. Ltd.](#) tarafından hazırlanmıştır. Yorum ve Onerileriniz için : garildi@yore.com.tr